

คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ภาค 2 ทางเศรษฐศาสตร์

ลักษณะวิชาแผนการพัฒนากิจการเศรษฐกิจ

4
เรื่อง

ปัญหาและอุปสรรคทางธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย

โดย

นายฉลอง บุญญพิทักษ์สกุล

อธิบดีกรมการ

จาก

คณะเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท ภาค ๒ ทางเศรษฐศาสตร์
ลักษณะวิชาแผนการพัฒนากิจการเศรษฐกิจ

เรื่อง

ปัญหาและอุปสรรคทางธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย

โดย

นายฉลอง บุญพิทักษ์สกุล

สำนักหอสมุด

วิทยานิพนธ์

ลักษณะวิชาแผนการพัฒนากิจการ เศรษฐกิจ

เรื่อง

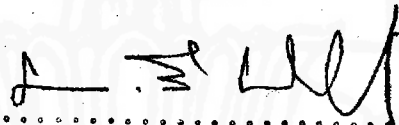
ปัญหาและอุปสรรคทางธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย

เพื่อความสมบูรณ์ของการศึกษาระดับปริญญาโท

เสนอต่อ

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ในปีการศึกษา 2518

อนุมัติ

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์มนตรี บริสุทธิ์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ร.อ. วิโรจน์ โอสถานุเคราะห์)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์สุธี สิงห์เสนห์)

โดย

ฉลอง บุญญพิทักษ์สกุล

คำนำ

ระบบสหกรณ์เป็นการดำเนินธุรกิจของเอกชนที่รัฐบาลของประเทศที่กำลังพัฒนายอมรับนับถือว่า เป็นระบบที่ก็สามารถยกมาตรฐานความเป็นอยู่ของพลเมืองให้สูงขึ้นได้ ในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์เรื่องปัญหาและอุปสรรคทางธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย ก็เพื่อจะศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ๆ ซึ่งสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทยกำลังประสบอยู่ในขณะนี้ พร้อมทั้งหาสาเหตุทางแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้สหกรณ์ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้คือ การมีรายได้เพิ่มขึ้นของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรซึ่งจะส่งผลดีถึงเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศด้วย

ในการศึกษาและค้นคว้าวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ผู้เขียนได้รับความกรุณาในการให้คำแนะนำปรึกษาจาก ศาสตราจารย์ ดร.สุธี สิงห์เสนห์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ผู้เขียนรู้สึกสำนึกในพระคุณเป็นอย่างสูง และขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

อนึ่ง โดยที่เอกสารทางสหกรณ์ส่วนใหญ่เน้นหนักเรื่องหลักและวิธีการสหกรณ์ เฉพาะที่เป็นการวิจัยทางธุรกิจของสหกรณ์มีอยู่ค่อนข้างจำกัด ดังนั้น จึงได้พยายามนำข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรประจำปี 2516 ซึ่งได้รวมข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์ที่มีปีทางบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2516 วันที่ 31 มีนาคม 2517 และวันที่ 30 มิถุนายน 2517 เข้าไว้ด้วยกัน มาเป็นหลักในการศึกษา อย่างไรก็ตามผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่องานสหกรณ์หรือผู้สนใจที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจของสหกรณ์ได้บ้างไม่มากนักขอ.

ฉลอง บุญญพิทักษ์สกุล

เมษายน 2519

	หน้า
คำนำ	ก
รายการตารางประกอบ	จ
รายการแผนภูมิประกอบ	ข
บทที่	1
1 บทนำ	1
ความสำคัญของสหกรณ์การเกษตร	1
ประวัติความเป็นมาของสหกรณ์การเกษตร	4
การเปลี่ยนแปลงของสหกรณ์การเกษตรในระยะแรก (พ.ศ. 2502)	6
การเปลี่ยนแปลงของสหกรณ์การเกษตรในระยะที่สอง (พ.ศ. 2510 และ 2512)	7
ขอสมมติฐาน	8
ประโยชน์ของวิทยานิพนธ์	9
ขอบเขตการศึกษา	9
วิธีการศึกษา	10
ค่านิยมศัพท์ที่ใช้	10
2 โครงสร้างและธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร	11
ความหมายของคำว่า "สหกรณ์"	11
ลักษณะของสหกรณ์	12
สหกรณ์เป็นองค์การหรือการประกอบการทางเศรษฐกิจ	13
ความสมัครใจ	13
ความเสมอภาค	13
ลักษณะของการรวมกัน	13
เป็นองค์การซึ่งเฉลี่ยผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกอย่างยุติธรรม	14
เป็นองค์การที่ไม่แสวงหากำไร	15
ประเภทของสหกรณ์	16
การแบ่งประเภทตามวิธีของ คร. เพี้ย	17
การแบ่งประเภทตามวิธีของอิสราเอลแพคเกล	17
การแบ่งประเภทสหกรณ์ของไทย	18
ลักษณะของสหกรณ์การเกษตร ✓	19
ประเภทของสหกรณ์การเกษตร	20
สหกรณ์การชาย	20
สหกรณ์อุปทาน	21
สหกรณ์บริการทางเกษตรกรรม	22

โครงสร้างสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย	22
สหกรณ์ชั้นประถมหรือสหกรณ์ท้องถิ่น	22
สหกรณ์ชั้นมัธยมหรือชุมนุมสหกรณ์จังหวัด	22
สหกรณ์ชั้นยอดหรือชุมนุมสหกรณ์ระดับชาติ	23
การให้สินเชื่อ	24
ประเภทของสินเชื่อ	24
เงินกู้ระยะสั้น	24
เงินกู้ระยะปานกลาง	27
เงินกู้ระยะยาว	27
หลักประกันเงินกู้	28
จำนองที่ดิน	28
ลูกหนี้รวม	28
ค้ำประกัน	28
วิธีให้เงินกู้ระยะสั้นเพื่อผลิตผลหลัก	29
วิธีให้เงินกู้ระยะสั้นเพื่อการอื่นและเงินกู้ระยะปานกลาง	29
การชำระหนี้เงินกู้	30
การเรียกคืนเงินกู้	31
การส่งเสริมการเกษตร	31
ธุรกิจการซื้อและการขาย	33
ธุรกิจการซื้อ	33
ธุรกิจการขาย	35
วิธีซึ่งสหกรณ์ใช้ปฏิบัติเกี่ยวกับธุรกิจการขาย	42
การซื้อขาดและจ่ายเงินสด	42
การขายผลิตผลของเกษตรกรเป็นรายคน	42
วิธีถ่วงสั	43
การทำสัญญาส่งมอบผลิตผล	48
ผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร	49
สรุป	51
3 บทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร	56
การให้ความช่วยเหลือด้านการจัดตั้งและการดำเนินงานของสหกรณ์	56
การให้ความรู้ทางเทคนิควิชาการ	58
การให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและวัสดุการเกษตร	59
โครงการส่งเสริมสหกรณ์ปี 2517 - 2519	60
สรุป	60

4 ปัญหาและอุปสรรคด้านการดำเนินงานของสหกรณ์	64
คานสมาชิก	64
ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของสหกรณ์	64
การศึกษา	65
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	66
ทุนดำเนินงาน	66
ทุนจากภายใน	67
ทุนจากภายนอก	68
อุปสรรคทางคานทุนดำเนินงานของสหกรณ์	68
อุปสรรคในการเพิ่มทุนภายใน	68
อุปสรรคภายนอก	70
ความสามารถชำระหนี้ของสมาชิก	74
ความสามารถชำระหนี้ของสหกรณ์	80
ขนาดธุรกิจ	84
การให้เงินกู้	84
การจัดหาสินค้าและวัสดุอุปกรณ์มาจำหน่าย	84
การรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย	85
การให้บริการคานส่งเสริมการเกษตร	85
การจัดการของสหกรณ์	88
คณะกรรมการดำเนินการ	88
ฝ่ายจัดการ	89
ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่ฝ่ายให้คำแนะนำปรึกษา	90
ประสิทธิภาพในการจัดการ	92
การตลาด	92
ปัญหาและอุปสรรคในการรวบรวมข้าวโพด	98
ปัญหาและอุปสรรคภายนอก	100
การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของสหกรณ์การเกษตร	103
สรุป	109
5 สรุปและขอเสนอแนะ	110
สรุป	110
ขอเสนอแนะ	112
บรรณานุกรม	118

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรตั้งแต่ปี 2514 - 2516	53
2	แสดงสถิติฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตร (ทรัพย์สิน) ตั้งแต่ปี 2514 - 2516	54
3	แสดงสถิติฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตร (หนี้สิน) ตั้งแต่ปี 2514 - 2516	55
4	แสดงรายละเอียดการส่งเสริมสหกรณ์การเกษตรในปีงบประมาณ 2518	61
5	แสดงอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานสหกรณ์จังหวัด และสำนักงานสหกรณ์อำเภอเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2516	62
6	แสดงจำนวนข้าราชการสหกรณ์ จำแนกตามส่วนราชการ ตั้งแต่ปี 2514 - 2518	63
7	แสดงร้อยละของสมาชิกจำแนกตามกลุ่มอายุ	64
8	แสดงร้อยละของสมาชิกจำแนกตามระดับการศึกษา	65
9	แสดงร้อยละของสมาชิกจำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์	66
10	แสดงสถิติการจัดสรรกำไรสุทธิของสหกรณ์การเกษตรประจำปี 2516	71
11	เปรียบเทียบอัตราส่วนของทุนดำเนินงานจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ เมื่อวันสิ้นปีทางบัญชี 2512/13 - 2516/17	72
12	แสดงแหล่งเงินทุนกู้ยืมจากภายนอกเพียงวันที่ 30 มิถุนายน 2516	73
13	แสดงจำนวนและร้อยละของการส่งใช้คืนเงินกู้ของสมาชิกเฉลี่ยต่อสหกรณ์ ประจำปี 2515	76
14	แสดงการกู้และการส่งชำระคืนของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ปี 2515 - 2516	77
15	ราคาเฉลี่ยสินค้าเกษตรที่สำคัญในตลาดกรุงเทพ ฯ พ.ศ. 2512 - 2516	78
16	เนื้อที่เพาะปลูกและผลผลิตข้าว	79
17	แสดงการกู้และการส่งชำระคืนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร ปี 2515 - 2516	82
18	ร้อยละของการชำระหนี้ของสหกรณ์เปรียบเทียบกับเกษตรกร	83
19	แสดงขนาดของสหกรณ์จำแนกตามจำนวนสมาชิกในปี 2516	86
20	แสดงจำนวนและร้อยละของธุรกิจการจัดซื้อเฉลี่ยต่อสหกรณ์ ปี 2516	86
21	แสดงจำนวนและร้อยละของธุรกิจการจำหน่ายเฉลี่ยต่อสหกรณ์ ปี 2516	87
22	แสดงขนาดธุรกิจของสหกรณ์จำแนกตามประเภทธุรกิจและเฉลี่ยต่อสหกรณ์ ปี 2516	87

23	จำนวนเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตรจำแนกตามอัตราเงินเดือน ปี 2517	93
24	จำนวนเจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรที่เข้ารับการอบรมหลักสูตร ผู้จัดการจำแนกตามอายุและระดับการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 - 2516	94
25	แสดงปริมาณข้าวเปลือกที่ใช้สีข้าวสาร ปลายข้าว และรำที่ผลิตได้ ของชุมนุมสหกรณ์ 6 ชุมชน	95
26	แสดงการค้าข้าวโพกระหว่างสหกรณ์ไทยกับญี่ปุ่น	98
27	ผู้คัดสินปัญหาในครอบครัว	105
28	ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการทำมาหากิน	106
29	ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของประชาธิปไตย	107
30	แสดงราคาเฉลี่ยข้าวเปลือกของประเทศไทยและการส่งข้าวระหัน ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร	108
31	แสดงเงินงบประมาณที่ส่วนราชการสหกรณ์ได้รับตั้งแต่ปี 2514 - 2518	108

THANWASAT UNIVERSITY
สำนักหอสมุด

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

- 1 การจัดสหกรณ์การเกษตรขั้นปฐม 25
- 2 โครงสร้างสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย 26

สำนักหอสมุด